

МОВНИЙ СТИЛЬ ПРАВНИЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Огаренко Тетяна Анатоліївна

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Донецький державний
університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

tetogarenko@gmail.com

Дорошенко Олександр

курсант першого курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів досудового розслідування

Донецький державний
університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

Вступ. Мова в юридичній сфері є ключовим інструментом для точного формулювання правових норм, підготовки документів, укладання договорів і здійснення правосуддя. Її особливістю є чіткість, логічність й однозначність, адже помилки чи неточності можуть призвести до правових суперечностей або неправильного тлумачення. Юридична мова також включає специфічну термінологію, яка відображає зміст правових понять та процесів.

Мета – визначити особливості стилю правничої комунікації, доречність уживання іншомовних лексем.

Результати та обговорення. Юридична сфера безпосередньо пов'язана з державною мовою, оскільки в офіційному спілкуванні, законодавстві, судочинстві та інших правових процесах використовується саме державна мова. Застосування української мови як державної обов'язкове у всіх документах, судових засіданнях, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Це забезпечує єдність правового поля та зрозумілість правових норм для всіх громадян. Особливої уваги заслуговує мова української юриспруденції, яка сформувалася на основі державної мови та відображає багатство правової термінології, адаптованої до сучасних суспільно-правових потреб.

Мова юриспруденції (або мова права) – це функціональний різновид літературної мови, що відзначається особливими стилістичними та жанровими рисами, обумовленими потребами правової сфери. Вона є основною формою існування правових актів і використовується юристами у всіх напрямках професійної діяльності: законодавчій, правозастосовній та правоохоронній.

Мовний стиль правничої комунікації є багатограним явищем, адже виконує кілька ключових функцій: виступає об'єктом правового регулювання (державна мова, мова судочинства, тексти як об'єкт авторського права тощо); слугує інструментом законодавчої діяльності; використовується як засіб або об'єкт у правозастосуванні (наприклад, при тлумаченні нормативно-правових актів); є важливим засобом у сфері юридичної науки.

Науковці визначають основні «ознаки мови юриспруденції»:

– наявність специфічних, професійних мовних засобів (юридична термінологія, правнича лексика, усталені звороти, юридичні фразеологізми, нормативні речення);

– відповідність законам і нормам сучасної літературної мови;

– підпорядкованість діяльності, пов'язаній з юриспруденцією;

– діалогічність (професійна діяльність потребує обміну думками, обговорення загальних проблем чи окремих питань, ухвалення рішень, тобто безпосереднього словесного контакту) та монологічність (укладання юридичних документів);

– логічність (послідовність, стрункність викладу думки законодавця, її смислова завершеність);

– точність і зрозумілість юридичних формулювань, їх чітке мовне втілення (правильне й однакове вживання правової термінології багато в чому визначають ефективність законодавства, сприяють зміцненню законності);

– об'єктивність (мовець висловлюється не від себе, а від імені установи, держави тощо);

– тенденція до інтернаціоналізації, яка зумовлена міжнародним характером наукових знань, використанням термінів-інтернаціоналізмів;

– документальність мовного вираження думки. У мові права виражається не індивідуальна воля, а воля законодавчого органу, яка втілюється в певних документальних формах, що мають офіційне значення;

– стандартність, сталість, стереотипність форми;

– стислість викладу думки юриста за умов збереження повноти її змісту» [1, с. 10-11]

Лексика сучасної української мови, у тому числі юридична, активно поповнюється за рахунок іншомовних слів. Іншомовна лексика в юридичній сфері виконує низку важливих функцій. По-перше, вона забезпечує міжнародну комунікацію. Юридична співпраця між країнами, міжнародні договори, угоди та рішення судів, особливо в рамках міжнародних організацій, неможливі без залучення іншомовної лексики. Другий важливий аспект – це запозичення іншомовних термінів, які стають частиною національних правових систем. Наприклад, багато термінів у сучасному праві мають латинське походження.

Запозичення відбувалися як усним, так і писемним шляхом у різні історичні епохи. Багато з цих слів настільки давно увійшли до української мови, що вже втратили ознаки свого початкового походження і стали частиною активного словникового запасу, наприклад: *юрист, правосуб'єктність, форс-мажор, академія, майстер, прецедент, менеджер, емансипація, казус, приватизація, кворум, конфіскація*. Частина запозичень зберігає вузьке термінологічне значення й функціонує в спеціалізованих текстах (наприклад, *делікат, реституція, інтерпеляція, касація, репатріація, протекціонізм*). В умовах глобалізації юридична мова стає важливим засобом міждержавної комунікації, вимагаючи точного перекладу та гармонізації правових термінів для уникнення непорозумінь.

Висновок. Правнична комунікація вирізняється особливим стилем. Мова української юриспруденції активно послуговується іншомовними словами, щоб

точно передавати правові поняття. Такі запозичення роблять юридичну мову більш зрозумілою у міжнародному правовому просторі та допомагають уніфікувати терміни для спрощення правового спілкування.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мова української юриспруденції.
URL: https://pravoizdat.com.ua/image/data/Files/728/3_Mova%20ukrainskoi%20jurisprudencii_vnutri.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
2. Мова у професії юриста.
URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/28-Mova_y_profes_urista-Kacavec.pdf (дата звернення: 23.11.2024).